

Kompletteringar till händelseregister för Voxtorp kyrka

Årtal	Händelse	Konsult	Källa
1240-talet	Remstycket på rundhusets krön har dendrokronologiskt daterats till 1240-talet varför man kan anta att det var vid denna tid kyrkans ursprungliga delar, rundhus och kor, uppfördes		ATA
Kring år 1300	Takstolarna i det nuvarande koret har dendrokronologiskt daterats till år 1296-1306 varför man kan anta att det var vid denna tid ett nytt rektangulärt kor ersatt det ursprungliga runt absidiala koret. Några årtionden därefter försågs det med ribbvalv.		KLM top.ark. och klipp.ark.
1667	Valvet i Voxtorps kyrka föll ned. Murtrappan till den övre våningen sattes igen. Rundhusets gavs ett plant tak.		KLM top.ark.
1718	Nytt trägolv lades in i kyrkan. Fönsterluften bakom altaret i koret försågs med järngaller.		KLM top.ark
1723	Taket belades med nya ekspån.		KLM top.ark
1733	Kyrkan ”spånades” Kyrkan (sannolikt taket) tjärades liksom sakristian, ”sånghuset” och klockstapeln. Kyrkan försågs med en ”kopparhane” (kyrktupp?)	Måns Rulla och Botvid Snäll Per Spennare och Nils Giöts	KLM top.ark
1757	Ny invändig dörr tillverkades till sakristian. Sannolikt rappades kyrkan invändigt.		KLM top.ark
1758	Stora klockan omgöts		KLM top.ark
1772	Nummertavla skänktes till kyrkan.	Ålderman Håkan Johansson.	KLM top.ark
1780	Två nya fönster togs upp.	Murmästare Bergström, Kalmar	KLM top.ark
1781	Altartavla och predikstol tillverkades av P. M. Hagman, Karlskrona. Sex nya fönster tillverkades. Korfönstren murades om.	Bildhuggare och målare Hagman, Karlskrona. Jan Gummesson Per Larsson	KLM top.ark
1826	Kyrkan rappades ut- och invändigt		KLM top.ark
1844	Kyrkans första orgel inköptes för 400 rdl. Läktare och läktartrappa tillverkades.	Snickare Bring	KLM top.ark.

1846	Man beslutade att ersätta plankgolven i kyrkans gångar med kalkstensflis (koret hade redan denna golvbeläggning).		KLM top.ark ATA
1847	Socknens första skolhus uppfördes på en tomt vid kyrkan.		KLM top.ark
1852	Ny orgel byggdes av J. L. Söderling, Göteborg.		KLM klipp.ark
1868	Entré tas upp från kyrkogården till sakristian.		KLM klipp.ark
1883	Även småskola inrättades i den befintliga skolhusbyggnaden vid kyrkan.		ATA
1884	Fönsterramar av järn och nya dörrar insattes.		KLM klipp.ark.
1890	Ett skolhus uppfördes i Igellösa varvid skolhuset vid kyrkan kom att användas endast som småskola.		ATA
1895	Kyrkan renoverades av Byggmästare K. Johansson, Karlskrona. Vapenhuset i söder togs bort varvid den ursprungliga, södra entrén sattes igen. Ett större rektangulärt vapenhus tillbyggdes i väster. Ett helt nytt spånklätt yttertak med ny takstol ersatte ett tidigare svagt sluttande, tolvkantigt spåntak med spira, kors och tupp. Interiört gjordes det plana taket om till ett kupoltak av reveterad träpanel Pelarna som bar gördelbågen till triumfbågen förstärktes med tegel. Ny orgelläktare byggdes liksom ny orgel, orgeln av A.V. Lundahl. Den gamla inredningen ersattes med helt ny bestående av predikstol, altarupsats, läktarbarriär, altarskrank, bänkar och nummertavlor. Dessa gavs en nygotisk bemålning i brunrå ton med ränder i olika färger som starkt markerade de grova detaljerna. Väggarna täcktes med schablonmålade ornament i brunt och gavs gröna färgbårder. Rundhusets kupoltak dekorerades med målningar av J.J. Silvén. Nya betonggolv göts. I väster geombröts rundhusets mur i form av en hög klöverbåge.	K. Johansson, Karlskrona.	ATA klipp.ark. KLM top.ark
1925	Undersökning gjordes av kyrkans interiör för att ta reda på om äldre målningar fanns under den befintliga putsen. Undersökningen genomfördes av C.L. Lundin. På den norra väggen under valvet påträffades fragment av en fris samt figurer som sträckte sig bakom valvanfängen. Dessa målningar bedömdes vara från	C. L. Lundin	KLM top.ark

	<p>1200-talet</p> <p>På den östra väggen bredvid dörren till sakristian återfanns en mindre fönsteröppning vilket delvis sönderslagits när ny dörr sattes in i sakristian.</p> <p>På samma vägg, söder om altaruppsatsen, återfanns en långsmal fönsternisch.</p> <p>Gällande korvalvet kunde konstateras att det hade varit bemålat men målningen var mycket illa medfaren.</p> <p>På den norra väggen i koret återfanns även några små fragment av en äldre bemålning.</p> <p>I valvet (triumfbågen?) närmast koret återfanns ett strålmotiv strax över kaminen. Även bågen har varit målad.</p>		
1935	<p>Kyrkan renoverades under arkitekt Sven Rosman, Kalmar.</p> <p>Mellan kyrkorum och vapenhus uppsattes en skiljevägg i väster för att åter sluta kyrkorummet. Denna utformades med väggar på båda sidor klädda med kryssfänér, dörrar och fönster båda med blyspröjs och glasade med katedralglas.</p> <p>Interiören målades om i sin helhet utom kupolen och valvkapporna i koret gavs en ”enklare och mer gedigen målning”. Murar och valv i sakristian liksom valvstrålar i koret gavs en gulvit kulör och den nya träväggen och muren gavs samma kulör. Predikstol, altaruppsats, läktarbarriär, altarring, bänkar och nummertavlor målades i en grå kulör och gavs smala guldränder. Taket och takstolen i vapenhuset bättrades.</p>	Arkitekt Sven Rosman, Kalmar	KLM klipp.ark
1958	<p>Blixten slog ned i kyrkan och förstörde stora delar främst av inredningen.</p> <p>Bänkinredningen på manssidan slogs sönder helt. Rutorna i alla fönstren krossades.</p>		KLM top.ark
1959	<p>Kyrkan renoverades efter ritningar av arkitekt Erik Lundberg. Hela inredningen byttes ut och kyrkorummet gavs en helt ny gestaltning i tidens smak.</p> <p>Den ursprungliga södra entrén togs upp och kalkmålningen vid denna som tolkats som en svärd-bärande ängel, togs fram.</p> <p>Ett gotiskt korfönster togs fram och rekonstruerades. Orgeln återuppbyggdes.</p> <p>Fönstren minskades genom igenmurning av bågfältet. Nya fönster tillverkades.</p> <p>Vapenhusets västra entré murades igen och dörr togs istället upp på vapenhusets norra sida.</p> <p>Nya dörrar placerades i rundhusets södra och i vapenhusets norra entré.</p> <p>Fönstren i vapenhuset omformades.</p> <p>Pannhus byggdes strax utanför bogårdsmuren i nordväst</p>	Arkitekt Erik Lundberg.	KLM klipp.ark.

	där två träbodar revs. Hela kyrkan försågs med ett kalkstensgolv med en råhuggen yta som värms upp med vattenburen värme.		
1964	Kyrkan fick en ny orgel disponerad av Gotthard Arnér och byggd av den danska orgelfirman Poels Kroon, Fredriksborg.		KLM klipp.ark.
1983	Spåntäckningen på vapenhusets södra takfall byttes helt.		KLM top.ark
1987	Kyrkan renoverades. Exteriört försågs muren med ett tjockare lager puts. Taket tjärades.		KLM klipp.ark.
1996	Spåntaket byttes och tjärströks. Rundhusspiran gavs ny plåtavtäckning. Takavvattningen sågs över. Klockstapeln sågs över, riktades upp och tjärades. Utvändiga snickerier målades.		KLM top.ark

Källor:

ATA Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet.

KLM Kalmar läns museums arkiv.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan bör hela tiden vara föremål för omvärdering där nya aspekter, rön och fakta tillåts sätta sina avtryck. Denna bedömning bör därför inte ses som något statiskt utan något som över tid kan komma att behöva revideras.

Generella värden

Alla kyrkor har generella värden och som alla andra kyrkor byggda före utgången av år 1939 skyddas Voxtorps kyrka genom Kulturminneslagen (SFS 1988:950). Lagskyddet är ett uttryck för att dessa kyrkor anses ha ett högt kulturhistoriskt värde. Det är inte enbart kvalitativa, estetiska eller historiska egenskaper som tillmäts värde, utan också symboliska och icke-materiella. Varje kyrka utgör ett lokalt kulturarv för sin bygd och är ofta bland de äldsta byggnaderna i socken. Kyrkorna har generella värden, d v s sådana som är gemensamma för alla kyrkor. I skriften ”Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning av kyrkor”, utgiven av Riksantikvarieämbetet, ges exempel på sådana värden och karaktärsdrag. Kyrkan och kyrkomiljön är karaktärsskapande för bygden, ett landmärke och en orienteringspunkt i landskapet. Den är en symbol för trygghet, kontinuitet och förankring i tillvaron. Det lagliga skyddet omfattar kyrkobyggnadens exteriör och interiör, dess inventarier samt kyrkogården med dess byggnader och fasta anordningar.

Bakgrund

Fästnings- och rundkyrkor

Voxtorps kyrka är en av Sveriges få bevarade medeltida rundkyrkor. Om dessa kan sägas att dess utformning sannolikt går tillbaka på den Heliga gravens kyrka i Jerusalem. Denna kyrka

uppfördes ursprungligen på 300-talet men raserades och återuppfördes igen på 1000-talet. Under 300- och 400-talen var basilikan den vanliga kyrkotypen i Bysans, men former av kupoltäckning som betonade rummets centrum blev efterhand vanligare och centralkyrkan blev istället den ledande kyrkotypen. Denna utformning har sedan utgjort förebild för ett antal kyrkor i väst. Som exempel kan nämnas Markuskyrkan i Venedig som med sin korskupolform är en tydlig exponent. Starkast blev dock påverkan på den ortodoxa kyrkans arkitektur.

Genom detta står rundkyrkan i Voxtorp som en i Sverige förhållandevis ovanlig exponent för en tradition som med olika storhetstider leder tillbaka till de första kristna kyrkorna och även förgrenar sig in i den ortodoxa och muslimska byggnadstraditionen. I närheten av Voxtorps kyrka ligger Hagby kyrka som också är en rundkyrka. Denna kyrka stod sannolikt färdig i slutet av 1100-, början av 1200-talet och har troligen inspirerat till den mindre rundkyrkan i Voxtorp.

Voxtorps kyrka betecknas ofta som en fästningskyrka. Beteckningen fästningskyrka används fortfarande trots att den fortifikatoriska användningen i senare tids forskning tonats ned och den multifunktionella användningen givits större utrymme.

Utmed Smålands östra kust och längs Ölands kust byggdes under slutet av 1100-talet och början av 1200-talet många kyrkor som gavs en sådan gestaltning att de kunde tjäna både som kyrka, lagerutrymme och försvarsanläggning. Dessa kyrkor gavs en kärv och avvisande karaktär med små fönster, magasinsutrymmen och kast- och skottgluggar. Med fredligare tider och stigande folkmängd kom de befästa kyrkorna efterhand att förlora sin fortifikatoriska funktion och istället byggas om för att enbart tjäna som gudstjänstrum.

Varför byggdes då dessa befästa kyrkor? Forskaren och arkeologen Marit Anglert tar upp denna frågeställning i sin uppsats *Vem försvarade vad?* där hon problematiserar försvarskyrkornas tillblivelse. Hon skriver där att vid försvarskyrkornas byggande kring år 1200 befann man sig i ett skede då den svenska centralmakten ännu inte hade konstituerat sig utan höll på att byggas upp. Många sockenkyrkor under den här tiden byggdes sannolikt av kungar, biskopar och enskilda stormän. Detta hade delvis sin förklaring i att kyrkorna för den som innehade patronatsrätten var goda inkomstkällor då man genom detta oftast förfogade fritt över både kyrkojordarna och tiondet. Med detta och de många profana fynd som gjorts i försvarskyrkorna i beaktande bör kanske denna kyrkotyp så som tidigare poängterats inte bara ses som en försvarsanläggning utan även som möjlig utgångspunkt för korståg, säkra magasin, hantverksmässig produktion och andra profana ändamål. Eventuellt fyllde den fortifikatoriska dimensionen främst ett behov av att dels säkert förvara de intäkter (sannolikt levererat i natura) stormännen och kungarna fick genom bl.a. tiondet, dels viljan att behålla sin lokala makt från en allt starkare centralmakt.

Försvarskyrkorna byggdes alltså i en brytningstid där ett äldre lokalt härskarsystem och den expanderande kungamakten möttes och ger därmed fysisk gestalt åt detta skede som borde kunna betecknas som centralt i Sveriges historia.

Kyrkomiljön

Voxtorp socken ligger i Södra möre härad och gränsar i norr till Hagbyån, i söder till Halltorp socken, i väster till Arby socken och i öster till Kalmarsund. Socknen är till ytan liten och dess natur är slättbygdens med dungar av ek, björk och bok. Utanför kusten finns en samling kobbar och skär. Trakten har varit bebodd länge vilket talrika fynd från yngre stenåldern visar. Även enstaka rösen från bronsåldern samt järnåldersgravar, de flesta från vikingatiden, har påträffats.

Voxtorp nämns som egen socken 1391. Efter reformationen lades socknen först som annexförsamling till Mortorp och sedan 1567 till Halltorp. Under det nordiska sjuårskriget

(1563-70) brände Danskarna samtliga hemman i socknen och under Kalmarkriget (1611-13) brändes Voxtorps prästgård.

Kyrkan är belägen mitt i socknen ca tre km från kusten och ligger fritt i östslätten på en markförhöjning överblickande de omgivande öppna, uppodlade slättlandskapet. Kyrkan ligger i utkanten av Voxtorps by intill en korsväg som ingår i ett mycket gammalt vägsystem och där bygdens fyra huvudvägar sammanstrålar.

En mindre oval kyrkogård omger kyrkan. Kyrkogården begränsas av en äldre mur vilken inåt är försedd med en torvklädd slänt och utåt består av en naturstensmur vilken på sina ställen är över tre meter hög. Muren är genombruten på tre ställen och öppningarna är försedda med järngrindar från 1800-talets mitt eller senare hälft. I kyrkogårdens nordvästra hörn, delvis i muren, står en äldre klockstapel av trä. Denna har tidigare stått placerad sydväst om kyrkan. Bredvid klockstapeln precis utanför bogårdsmuren låg tidigare två träbodnar vilka 1959 ersattes av ett putsat pannhus.

Placeringen av kyrkan är sannolikt präglad bl.a. av dess fortifikatoriska funktion. Detta manifesterar sig i dess fria placering på östsluttningen av en långsträckt höjd vilket medger långa siktlinjer i det flacka, uppodlade landskapet. Genom denna placering och kyrkans karaktäristiska utformning har den fungerat som ett landmärke och orienteringspunkt i omgivningarna.

Kyrkan ligger förhållandevis solitär utan många av de byggnader som brukar gruppera sig kring kyrkorna och ingår i kyrkomiljöerna. Detta medför att kyrkan tydligast förhåller sig till topografin och de äldre vägsträckningarna vilka därmed utgör en mycket viktig och påtaglig del i kyrkomiljön.

Kyrkobyggnaden

Kort historik

Eventuellt har kyrkan ursprungligen liknat Hagby kyrka och varit en trevånings byggnad med endast tre små fönster, tunnvalv och cylindriskt centraltorn.

Vid mitten av 1200-talet uppfördes rundhuset och ett rundat absidialt kor. Enligt flera uppgifter byggdes på 1400-talet ett nytt (dagens) kvadratisk kor som ersatte det ursprungliga ovala koret. Enligt en dendrokronologisk datering av virket i korets takstolar är detta dock från början av 1300-talet vilket gör att man skulle kunna anta att även koret är från denna tid. Samtidigt med koret byggdes även dagens sakristia och några årtionden senare uppfördes sannolikt de fyrkantiga ribborna i korets valv.

Ursprungligen var kyrkan försedd med ett ringtunnvalv uppburet av en mittpelare i sten. Troligtvis fanns även en murtrappa förlagd till den norra muren på samma vis som i Hagby kyrka. I samband med att valvet föll in 1667 sattes murtrappan igen och kyrkorummet gavs ett plant tak. År 1780 togs två nya fönster upp och året efter murades korfönstren om. 1852 fick kyrkan en ny orgel byggdes av J. L. Söderling, Göteborg. De förändringar som skedde under 1700-talet och fram till 1884 kan synas små när man jämför med de förändringar som slutet av 1800-talet kom att innebära. 1884 genomgick kyrkan en renovering då fönsterramar av järn och nya dörrar insattes. Strax där efter, redan 1895, renoverades kyrkan igen varvid all vapenhuset togs bort och den rundbågiga sydvästra entrén sattes igen. Istället gavs kyrkan en större fyrkantig vapenhusstillbyggnad i väster varvid rundmuren i väster genombröts med en stor klöverbåge. Interiört byttes all inredning, inklusive läktare och orgelfasad och interiören gavs en konsekvent genomförd nygotisk prägel. Hela omgestaltningen fullbordades genom att kyrkorummet gavs ett medeltidsinspirerat dekormåleri som täckte både väggar och tak. Vid 1935 års renovering målades hela interiören om och kyrkorummet försågs med en ny skiljevägg i väster för att åter sluta kyrkorummet och interiören. Man sparade dock det sena

1800-talets takmålning. År 1958 slog blixten ned i kyrkan och förstörde stora delar av inredningen. Detta fick till följd att kyrkan år 1959 åter renoverades kraftigt. Denna gång efter ritningar av arkitekt Erik Lundberg som satt stark prägel främst på kyrkans inre där all inredning byttes ut. Äldre kalkmålningar togs fram och orgeln återuppbyggdes.

Fönsteröppningarna minskades genom igenmurning av bågfältet och nya fönster tillverkades. Ett gotiskt korfönster togs fram, rekonstruerades och försågs med glasmålningar. Förutom den interiöra omgestaltningen togs rundhusets ursprungliga södra entré upp, vapenhusets västra entré murades igen och dörr togs istället upp på dess norra sida. Fönstren i vapenhuset omformades och nya dörrar placerades i rundhusets södra och i vapenhusets norra entréer.

Exteriör

Kyrkan består av ett rundhus med kvadratisk kor i öster till vilket en mindre kvadratisk sakristia är avsluten i norr. I väster har rundhuset en kvadratisk vapenhusstillbyggnad. Fasaderna har en vit slätputs som på rundhus, kor och sakristia ligger så tunt att murverkets ojämnheter tydligt avtecknar sig. Vapenhus, kor och sakristia har sadeltak medan rundhusets tak är ett kontak försett med plåtklädd spira. Samtliga tak är spånklädda. I norr har rundhuset två stora fönster och vapenhuset är försett med en enkel dörr. I söder har rundhuset två stora fönster och en dubbel entréport med trappa. Vapenhuset har ett mindre kvadratisk fönster och koret är försett med samma sorts fönster som rundhuset. I öster har koret ett tredelat spetsbågigt fönster och sakristian ett kvadratisk av samma sorts som det i vapenhuset. Åt väster vetter sakristians enkla dörr och vapenhuset är i detta väderstreck försett med en manshög, oputsad stendekoration i form av ett kors.

Rundhusets murar och den södra entrén är det som återstår av den ursprungliga kyrkan. Till detta fogades sannolikt redan under tidigt 1300-tal, dagens kor och sakristia. Det tredelade korfönster som togs fram och rekonstruerades vid renoveringen på 1950-talet är samtida med koret medan rundhusets och korets stora, rundbågiga och idag delvis igensatta, fönsteröppningar fick sin form och storlek vid renoveringen år 1884. I samband med den större omgestaltning och renovering som genomfördes år 1895 revs ett medeltida vapenhus i söder och ett nytt tillbyggdes i väster. Även dagens takutformning tillkom vid denna renovering och ersatte då ett tidigare svagt sluttande, tolvkantigt spåntak med spånklädd, konisk spira försedd med kors och tupp. 1800-talet har även bidragit med sakristians entré från kyrkogården vilken togs upp 1868. Vid renoveringen på 1950-talet minskades 1800-talets stora rundbågiga fönsteröppningar genom att det övre partiet sattes igen och nya rektangulära bågar sattes in. Samtidigt gavs även vapenhuset och sakristians fönster den utformning de har idag. Denna renovering har även bidragit med vapenhusets dekoration i väster (vilken ersatte den dörr som ursprungligen satt där). Också vapenhusets dörr och trappa i norr liksom återframtagandet av den södra ursprungliga entrén och dess nytillverkade trappa tillkom vid denna renovering.

Sammantaget kan sägas att det främst är den medeltida utformningen som sätter sin prägel på kyrkans exteriör vilket manifesterar sig i det karaktäristiska rundhuset, koret, sakristian och det spånklädda taken. Efter detta är det det sena 1800-talet som tillåtits prägla exteriören i form av det i väster tillbyggda vapenhuset och de stora rundbågiga fönsteröppningarna. Som tredje påverkande faktor i exteriören bidrar det sena 1950-talet med utformningen och storleken på de nytillverkade fönstersnickerierna vilka kom att minska 1800-tals fönstrens storlek. Även det åter framtagna korfönstret och den södra portalen är verk av renoveringen år 1959. Dessa kan både ses som representanter för kyrkans medeltida utformning och som ett utslag av den vurm för forna tiders spår som vuxit med början kring 1930-talet. En för tiden (1959) särpräglad utformning ger framförallt dekorationen av vapenhusets västra vägg. Även utformningen av vapenhusets nya dörr och trappa liksom den södra entréns dörr och trappa har givits det sena 1950-talets geometriskt inspirerade, enkla men väl arbetade utformning.

Interiör

I kyrkans interiör är det främst medeltiden och det sena 1950-talet som givits tillfälle att sätta sin prägel men även det sena 1800-talet har bidragit med förutsättningar för upplevelsen av dagens kyrkorum.

Medeltiden lämnar sitt bidrag till interiören genom rundhusets karaktäristiska form, koret med sitt återupptagna och rekonstruerade östra fönster och sakristian. Valvribborna i koret är även de medeltida med tillkomna något senare än koret vilket det faktum att den nordöstra pelaren skär över ett av de medeltida konsekrationsskorsen visar. Dessa konstfärdigt utförda invigningskors vilka kyrkan har flera och som sannolikt tillkom i samband med att det nya koret uppfördes i början av 1300-talet bidrar liksom de fragment av en målning söder om sydportalen till kyrkans medeltida uttryck.

1959 års renovering är den som starkast gör sig gällande i kyrkorummet. Denna renovering är utförd efter ritningar av Erik Lundberg bidrar med en mycket långt driven och konsekvent genomförd gestaltning som sträcker sig från predikstolen till kollektlåven och tar sitt uttryck i utformning, färgsättning och materialval. Erik Lundberg levde 1895-1969. Han var arkitekt, arkitekturhistoriker, antikvarie vid Riksantikvarieämbetet 1932-46 och professor i arkitekturhistoria vid Konsthögskolan 1946-61. I många restaureringsarbeten lyfte han ofta genom radikala nyinredningar fram kvaliteter särskilt i medeltida kyrkorum. Som exempel på detta kan nämnas Götene och Spånga kyrkor (ca 1960) samt (det största arbetet) i Västerås domkyrka (färdig 1961). Vid renoveringen i Voxtorps kyrka 1959 hade stora delar av inredningen och kyrkans fönster förstörts av ett blixtnedslag året före vilket gav särskilda förutsättningar för den konsekvent genomförda gestaltning som följde. Särskilt bör dock nämnas att trots att 1950-talets renovering tog ett så konsekvent helhetsgrepp om interiören behöll man det sena 1800-talets mycket figurativa målning i rundhusets kupoltak.

Lundberg ritade en helt ny inredning bestående av bänkinredning, predikstol, förvaringsskåp, altare, dopfunt, altarring, orgelfasad, orgelpodium med barriär, dörrar, fönster och armaturer. All denna inredning gavs ett mycket tidstypisk uttryck i form av det sena 1950-talets geometriskt inspirerade och enkla men väl arbetade utformning. Som en röd tråd genom inredningen löper det klarlackade eller lätt laserade träet där inventarierna tydligt visar sin uppbyggnad och som kräver att hantverket är mycket väl utfört. Till samtliga inventarier som är utförda i trä har en turkos kulör använt på insidorna. Samma turkos kulör har även använts till antependiet på predikstolen och kollektlåven vilka är utförda i samma sorts tyg. Det faktum att den tidigare orgelläktaren som upptog en stor del av rundhuset slopats, till fördel för orgelpodiet som inhysts i 1800-talets vapenhus, har rundhusets ursprungliga form frilagts och interiörens medeltida utformning förstärkts. Även 1950-talets organisation av bänkarna i ett enda stort mittkvarter understryker rundhusets form. Barriären till orgelpodiet är utförd i en enkel och för det sena 1950-talet tidstypisk zig-zag form medan vägglampetterna har givits cirkeln som utgångspunkt i den lekfulla och väl utförda gestaltningen. Korets gestaltning med det fristående altaret och den enkelt och luftigt gestaltade altarringen bestående av sammankopplade ”stolar” ger bilden av en liturgi där församlingens deltagande är central. Det fristående altaret ger även den prästen möjlighet att hålla förrättning vänd mot församlingen något som under andra hälften av 1900-talet blivit allt mer efterfrågat i kyrkorna. De glasmålningar som insattes i det återupptagna korfönstret är även de en del av 1959 års gestaltning. De är även en av orsakerna till att den befintliga altaruppsatsen från 1800-talets renovering ersattes av ett lägre fristående altare och altartavlan placerades på korets norra vägg.

Sammantaget kan sägas att medeltiden bidrar till interiören med rundhusets murar, koret och sakristians utformning liksom de bevarade medeltida målningarna på väggarna. Av 1500-, 1600-, och 1700-talet finns inte mycket bevarat medan det sena 1800-talet bidrar med

rundhusets kupol, dess målningar, de stora rundbågiga fönsteröppningarna och vapenhuset i väster. 1900-talet representeras i princip uteslutande av det sena 1950-talets renovering som satt en stark prägel på kyrkorummet och från vilken kyrkans samtliga fasta och även många av dess lösa inventarier härstammar. Det bör särskilt nämnas att det sena 1950-talets inredning har ett särskilt värde genom sin sammanhållna gestaltning, goda kvalité och framförallt att den till alla sina delar är så välbevarad. Genom detta intar den en särställning i länet och kanske även i landet.

Inventarier

Kyrkan har få medeltida inventarier. Ett av dess äldsta inventarier är ett helt intakt rökelsekar från slutet av 1200-talet eller början av 1300-talet vilket minner om den katolska kyrkans liturgi som utövades i kyrkan under dess tidiga århundraden. Även tre skulpturer S:t Olof, Petrus och S:t Laurentius från det på 1700-talet kasserade medeltida altarskåpet återfinns ännu i kyrkans interiör. Det sena 1800-talet bidrar med en före detta altartavla placerad på korets norra vägg och på förvaringsskåpen i det före detta vapenhuset står ett snidat överstycke till en altaruppsats från 1700-talet föreställande två änglahuvuden framför moln och en strålsol med ett senare kompletterat kors.

Det finns uppgifter om att delar av äldre inredning finns bevarad på andra håll än i kyrkan. Det är viktigt att dess förvaras på ett riktigt sätt, att de förs upp på inventarieförteckningen och att denna hålls uppdaterad.

Källförteckning

ATA Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet.

KLM Kalmar läns museums arkiv.

Andersson Karin, *Medeltidskyrkorna vid Kalmarkusten och deras förändringar under 1600- och 1700-talen*, Kalmar läns årsbok 1982.

Andersson Karin, *Kalmarkustens kyrkor under tidig medeltid* hikuin 9, Danmark 1983.

Braw Christian *Ur Voxtorps kyrkas historia*

Frölén Hugo *Nordens befästa rundkyrkor* Stockholm, 1911.

Kyrkobyggnader 1760-1860 del 2 Småland och Öland. Riksantikvarieämbetet och kungl. Vitterhets- och Historieakademien, Stockholm 1993.

Lindahl Göran, *Högkyrkligt lågkyrkligt frikyrkligt*, Diakonistyrelsens bokförlag., 1955

Meddelanden XXI – XXV, Kalmar läns fornminnesförening red. Hofrén Manne Kalmar 1933.

Nationalencyklopedin på nätet

Wiesland Manfred *Voxtorps socken* ur Sveriges bebyggelse landsbygden Kalmar län III